

PRAVDA EVANJELIA A KRÁSNE DRAHOKAMY PRAVOSLÁVIA

Marián FEĎO

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

ÚVOD

Pravoslávna cirkev vo svojej plnosti je prvou a najstaršou cirkvou v dejinách ľudstva. Mnohými historikmi je označovaná ako dedička teologického bohatstva od založenia Isusa Christa cez jej formovanie sa na všeobecných snemoch až po mnohé útrapy a skúšky, ktorých trvanie badáme do dnešných dní. V mnohých vedeckých historických štúdiách sa vytvára akýsi dojem že veľkou schizmou nastalo akési rozštiepenie všeobecnej (katolíckej cirkvi) na dve časti, a to rímska cirkev a východná, teda pravoslávna. No cirkev rímska známa ako katolícka nenecháva visieť tuto tézu vo vzduchu a nárokuje si svoju všeobecnosť od apoštola Petra, čiže všeobecnosť okolo 2000 rokov. Treba ísť ku koreňu veci a človek zistí, že pravoslávna cirkev je skutočne zachovateľkou toho prvotného a pravého, cirkev rímska len jednotlivých aspektov, ktoré ju kedysi spojovali s pravoslávím. Jednou vecou je vec historická a skutočne preukázanie pravosti apoštolskej postupnosti, vecou druhou je zdôvodnenie, prečo práve pravoslávna cirkev je pre človeka najužitočnejšou, pravou vierou, ktorá v živote človeka nemá byť prehliadanou. Ďalším aspektom je tu svet vedy, ktorý nie ani tak svojimi vedeckými výskumami, ale jednotlivými názornými teoretickými vyhláseniami priamo neguje vieru a pravdu evanjelia, či už o stvorení sveta alebo všetkého neracionálneho, pokladajúc to za výmysel.

VEDA A VIERA

V čase najväčšieho rozpálenia pozitivistických okúzlení ruskej spoločnosti, keď sa zdalo, že všetky otázky sú vyriešiteľné a už aj vyriešené vedou, a viera

bola predstavovaná ako prejedená, odžitá a zastaralá etapa historického rozvinutia ľudstva, dvadsaťšesťročný Vladimir Solovjev vystúpil v Peterburgu s verejnými „Čítaniami o Bohočlovečenstve“⁸⁵. Toto bola inšpirovaná apológia kresťanskej viery. Na jednej strane Solovjev ukazoval, že jedine v religióznom nazeraní sveta je dosahované skutočné ospravedlnenie života, odhaľuje sa a upevňuje jeho zmysel a hodnota. Na druhej strane, tak povediac, ospravedlňoval Bohom zjavovanú pravdu pred tvárou ľudského chápania, odhaľujúc hlbinnú zhodu obsahu kresťanskej dogmatiky s najvyššími výdobytkami teologického nazerania, kde používa jazyk teologie filozofiou (ponímanie dušou a rozumom.)

DARWINIZMUS

Vo vede existuje zvláštna teória – darwinizmus⁸⁶. Darwinizmus ako je známe teória je pomenovaná podľa Anglického vedca Dárvina. Tento vedec dokazoval postupný vývoj. Pred miliónmi rokov živočíšny i rastlinný svet bol úplne iný, ako ho poznáme v súčasnosti. V prírode prebieha boj o existenciu, proces, v ktorom slabé, ktoré sa nevie prispôbiť hynie, zaniká, a zdravé a silné prežíva, posilňuje sa výberom. Mimo neho existuje ešte aj umelý proces, ktorý prebieha s pomocou človeka. Tak chovatelia dobytky križia rôzne druhy dobytky a tým sa zlepšujú. To isté robia aj záhradníci štiepením rastlín a stromov. Novozískané vlastnosti odovzdajú ďalej a zachovávajú sa v budúcich pokoleniach a tak dochádza k zdokonaľovaniu jednotlivých druhov.

Treba povedať že aj prírodné vedy s obrovským zastúpením slávnych vedcov udávajú, že evolúciu je možné priznať, ale ako následok alebo výsledok čohosi, no nie ako príčinu. Príroda sa skladá zo živých bytostí ako aj z neživej hmoty. Bližšie sa pozrime na živé bytosti - človeka, zvieratá, vtáky. Ak ich vo

⁸⁵ ŠAFIN, J. 2005. *Sofia v dejinách. Fragментy z dejín učenia o Sofii*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. šlo o cyklus verejných prednášok VI. Solovjeva, ktoré boli nazvané „Čítania o Bohočlovečenstve“. Solovjev ich ako 25-ročný začal čítať 26. januára 1878.

⁸⁶ LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1996. s. 13.

svojej mysli odstránime z prírody, spýtame sa: Zem, vzduch, voda a všetko ostatné bude živé, keď tam nebudú existovať živé zvieratá a bytosti? Určite by sme sa dočkali takejto odpovede: Nie, všetko ostatné je mŕtva hmota. A má hmota rozum? Nie, pretože neoduševnená látka nemyslí. Trošku si ešte neskôr povieme niečo o stvorení bunky, a prírode a jej zákonoch.

VZNIK SVETA

O vzniku sveta v tomto svete prevládajú nepodrobené fyzikálne teórie, ktoré sú skôr teórie ateistov, ktorým často môžeme závidieť ich vieru, keďže tvrdia, že z maličkého prachu vznikol tento nádherný, obdivuhodne rôznorodý a rozumne usporiadaný svet, ktorý nadchýna stáročiami ľudský um. Môžeme si to priblížiť na stručnom príbehu: Na jednom vedeckom inštitúte prednášal doktor astronomických vied o vzniku zeme⁸⁷, kriedou urobil na tabuľu maličkú bodku a povedal: "Toto je, súdruhovia, zem ktorá sa objavila pred miliónmi rokov. Každým tisícročím sa zväčšovala rástla a vyvíjala." Na tabuľu nakreslil už väčší kruh. "Na tejto zemi teraz žijeme." Štyridsaťpäť minút rozprával o tom, ako sa zem vyvíjala, aké prírodné javy sa na nej odohrávajú – vulkány, podzemné výbuchy, zemetrasenia, a nakoniec povedal: "A v Biblii je napísané, že svet bol stvorený Bohom." Po skončení prednášky sa spýtal: "Sú otázky?" Na to zareagoval jeden študent a povedal: "Celú hodinu ste nám hovorili o vzniku zeme a rozličných prírodných javoch a nakoniec ste konšatovali, že to Boh nemohol byť. Chcem sa preto spýtať: Kto urobil bodku na tabuli?" "No predsa ja," odvetil profesor. "A kto urobil maličkú bodku, z ktorej sa neskôr vyvinula zem?" Profesor sa začal vyhýbať filozofickým termínom a zachránil ho iba zvonček na konci hodiny.

⁸⁷ LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1996. s. 53.

Mnohí si myslia, že vedecké bádania sú také ohromujúce, že prichádza obdobie, kedy veda dokáže vysvetliť všetko. Avšak vo svojej podstate je veda bezmocná pred mnohými javmi nevysvetliteľnými vo svete. Istý francúzsky vedec, ateista, na otázku, odkiaľ sa objavila atmosféra, čestne odpovedal: "Nevieme, a asi to nikdy nebudeme vedieť. I keby veda dokázala vysvetliť všetko, čo sa týka viditeľného sveta, sféra duchovného sveta ostane pred ňou stále ukrytá. Rozumný človek nemôže súhlasiť s tým, že zem vznikla sama od seba a že je výsledkom náhodného zhľuku náhod a preto máme byť vďační slepej náhode. Ale dajme tomu, že sa Zem ako ohromný mechanizmus obdivuhodnej presnosti zrodila sama od seba – to znamená, neveriť v zázrak, ktorého sa ateistickí vedci tak veľmi obávajú, ale v absurdnosť." Po mnohých rokoch výskumu skutoční vedci potvrdzujú slová, ktoré boli napísané o stvorení sveta v Biblii. Známi astronóm **Geršel**⁸⁹ povedal, že všetky vedecké objavy boli umožnené iste kvôli jedinému cieľu a to potvrdiť Božie zjavenie, ktoré je nám dané v Biblii. Treba povedať, že všetko rastlinné a živočíšne, čo v tomto svete existuje, stvoril Boh a je to Božím zázrakom, a to všetko vo svojej dokonalej podstate je dôkazom toho, že to musel niekto stvoriť, a tým je Trojjediný Boh. Akademik **V. P. Dobrochvalov** vraví, že pravá veda potvrdila fakt, že hmota je sama o sebe mŕtva, pasívna a nemôže zrodiť nový život. Ďalej slová veľkého francúzskeho vedca **Luisa Pastera**⁹⁰, že život vznikol zo života, pretože nevznikol z mŕtvej matérie.

⁸⁸ Pojem označujúci zosvečťovanie, resp označujúci dobu materiálneho blahobytu.

⁸⁹ LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1996. s. 54.

⁹⁰ **Louis Pasteur** (čítaj Lui Pastör) bol francúzsky chemik, biológ a lekár. Zakladateľ mikrobiológie, lekárskej imunológie a stereochemie.

VZNIK ČLOVEKA

Teória vzniku človeka z opice postihol krach.⁹¹ Pri vykopávkach bola nájdená lebka a kosti istého neznámeho tvora, na základe ktorého bol skonštruovaný model pitekantropa – starého človeka, ktorý sa veľmi podobal na opicu. Ukázalo sa, že v skutočnosti to bol mix ľudskej lebky s čeľusťou opice, pridaná bola ešte kostra a to sa po dlhé roky vydávalo za chýbajúci medzičlánok medzi opicou a človekom, za prvého človeka. Podobné modely sú vystavené aj v múzeách. Podobnosť krvi, váhy mozgu, stavby tela medzi človekom a opicou ešte nič nedokazujú. Podľa fyzickej stavby tela človeka je trochu podobné niektorým zvieratám, ale dôležitým faktom ostáva, že vo svojej podstate sa v mnohom od nich odlišuje. Človek má rozum a nesmrteľnú dušu a týmto Boh neobdaroval nijaké zviera. Všetky zvieratá dosahujú svoj rozumový vrchol na zemi, iba človek sa nikdy neuspokojí s dosiahnutými výsledkami. Proces rodenia ľudí z opice by mal byť rovnaký a všetci ľudia by mali byť rovnakí. Avšak každý človek má svoje odlišnosti a svoju individualitu. Odlišnosti tváre, charakter a dokonca aj odtlačky prstov. Je potrebné si ujasniť materialistické nazeranie na človeka, ktorý má dušu. Všetky duševné vlastnosti – zmysly (city), predstavy, vôľa – považujú za reflexy, ktoré sú výsledkom pôsobenia vonkajších podnetov na náš mozog. Podľa mienky je človek, ktorý sa raduje alebo smúti iba akýsi „automat“, ktorý pasívne reaguje na náhodné impulzy z vonkajšieho sveta. Keďže ich heslo spočíva v termíne „nevidím – neverím“, nie je možná viera v dušu. Ale sami veria aj v elektrický prúd, ktorý existuje alebo magnetické a rádioaktívne vlny, nevidia ani hviezdy, nespočetne vzdialené galaxie a ani molekuly. Na záver len spomenieme slová Tertuliana⁹², že Boh je vyšší počiatok a Blaho.

⁹¹ LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1996. s. 55.

⁹² **Quintus Septimius Florens Tertullianus** bol rímsky právnik, cirkevný otec a spisovateľ.

Jednou z teórií na vieru ako takú je to, že veriaci človek prijíma všetko, a aj o stvorení sveta, s vierou. Je tomu samozrejme tak, ten človek, ktorý by si chcel objasniť všetko svojimi logickými úvahami a myšlienkami v skutočnosti ani nemôže veriť. Viera je cnosťou a obrovským prejavom duše človeka, ktorá nepodlieha biologickým zákonom. Lenže pre túto dobu je charakteristická pre kresťanov slabšia viera, ktorá je často napádaná desakralizovanou spoločnosťou a jej prázdny úvahami, ktorých v minulosti až toľko nebolo. Treba pristupovať k jednotlivým informáciám kriticky. Mnoho ateistických vedcov alebo ľudí, ktorí sú neveriaci vo svojej podstate, stali sa ateistami z dôvodu osobného odvrátenia sa od kresťanstva. Boli to katastrofálne skúsenosti s kresťanmi, ktorí nežili skutočným kresťanským životom a následne ich pohoršovali. Bola to ateistická výchova, boli to častokrát osobné rodinné problémy a ich fanatická kresťanská výchova, ktorá sa prejavovala na vyvíjaní nátlaku na nich ako deti a následne aj ich zhnusenie sa kresťanstvu, kde si treba spomenúť na výchovu jedného z rímskych cisárov raného kresťanstva Juliana Apostatu alebo Odpadlíka⁹³ a následne jeho katastrofálny vplyv na kresťanstvo. Bolo to možno aj nepochopenie skutočného kresťanského princípu života a bytia. Treba si pripomenúť slová slávneho ruského filozofa 20. storočia **Berďajeva**⁹⁴: „To, že niekto kritizuje kresťanstvo s jeho chybami v histórii, t. j. ktoré sa aj tak potvrdili ako chyby panovníkov a jednotlivých patriarchov, alebo nesprávne žijúcich kresťanov, nie je a neznamená negáciu kresťanstva ako takého vo svojej podstate.“ O viere ctihodný Makarij Egyptský vraví: “Cesta k poznaniu Boha je dobrota duše.”⁹⁵

Ateisti – to je sekta bezbožníkov, ktorých na celom svete existuje údajne asi 8%.⁹⁶ Aj ateisti majú vieru, len negatívnu, pretože veria, že Boha niet. Veria

⁹³ ALEŠ, P. 1995. *Cirkevné dejiny II*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1995.

⁹⁴ Nikolaj Berďajev o hodnote kresťanství

⁹⁵ LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslavná bohoslovecká fakulta, 1996. s. 61.

⁹⁶ DANIN, A. 1962. *Ludie, idoly, bohi. Očerki istoriji religiji*. Moskva, 1962. s. 8.

v hmotu, ktorú považujú za prameň všetkého existujúceho. Svätý Pajsij vraví: „To, že neveríš, neznamená, že Boh nie je.“⁹⁷ O nich vraví aj apoštol Pavol: „Lebo príde čas, kedy ľudia neznesú pravdivé učenie, ale majú svrblivé uši, budú si podľa svojich žiadostí zháňať učiteľov, odvrátia sluch od pravdy a obrátia sa k bájkam.“ Naše smerovanie je poukázať na to, že veda by nemala vybočovať od svojho logického smerovania, lebo následne historickým vývinom vidíme, že ak sa stratí filozofia a teológia v základe každej vedy, tak sa vytvára miesto pre praktický ateizmus. Ako jeden z ideálov nájdeme v Byzantskej ríši, kde základom všetkého bola teológia a zároveň všetky vedecké odbory sa študovali spolu. Spolu to tvorilo dokonalú poluprácu, pretože viera nám odpovedala na otázku, kto a prečo stvoril, veda zodpovedala, ako vznikol svet a všetko existujúce a filozofia sa zasa stala doplnkovým jazykom teológie na pomenovanie krásnych javov života. A na koniec si treba spomenúť na ohromne silné slová nášho Spasiteľa: „Ja som svetlo tohto sveta.“

Alexander Meň⁹⁸ dosť jasne objasňuje vedecké teórie o stvorení sveta, keď vraví o nich ako len o nepodložených teóriách. Ako vraví A. Edinokton: otázka prvej príčiny nám vytvára obrovskú potrebu na ňu odpovedať, a keď to nebude možné alebo dokázateľné, dostávame sa na hranicu nadprirodzeného.

V roku 1922 sovietsky učenec A. A. Fridman vyložil svoje učenie o Einsteinovej teórii. Z tejto teórie vychádzalo, že vesmír sa rozširuje, ale vo svojej podstate je uzavretý. Svet ako priestor a čas.

O tri roky na to Belgický matematik Abba Lemeter vyvinul analogickú teóriu, v ktorej hovoril o prvom atóme a prvopočiatčom výbuchu, ktorý vytvoril vesmírnu sféru. Mohli by sme pokračovať množstvom teórií citovaných od vedcov, treba však spozornieť a uvedomiť si nedokázateľnosť týchto teórií. A ďalej o tom vraví A. Edinokton: fyzikálne odpovede na otázku o prvej príčine boli povedané na združení stránkov ateizmu o novej kozmogónii. Prvá ich reakcia bola odmietnuť tieto teórie, ktoré sú predkladané

⁹⁷ CHRISTODULOS, jeromonach. 1999. *Starec Paisij*. Prešov, 1999.

⁹⁸ МЕНЬ, А. 2001. *В поисках пути, истины и жизни, истоки религии. Современная космогония*. Москва, 2001. s. 285.

za nepodložené, to sa však nestalo. V knihe I. P. Barabaševa⁹⁹ boj materializmu a idealizmu novodobej kozmogónie vydanej leningradskou univerzitou v roku 1952 sa hovorí: astronómia prežíva krízu, keďže sa nachádza vo svojich ideách.

Člen Francúzskej akadémie Jean Guitton¹⁰⁰ dosť jasne objasňuje vznik sveta pri podrobných popisoch. Pýta sa vo svojom živote na rôzne otázky, ktoré mu prichádzajú na um a na ktoré chce vedieť odpoveď. Prichádza mu na um, prečo je skôr niečo ako nič? Prečo je bytie To „neviem čo“, ktoré nás delí od ničoty? Čo sa stalo na začiatku času a poskytlo to rod všetkému, čo existuje dnes - stromy, kvety, chodci kráčajúci po ulici, akoby „nič“? Aká sila vtlačila vesmíru podoby, v akých sa prejavuje dnes? Jeho spolupracovník Igor Bogdanov objasňuje teóriu vzniku sveta prechádzajúc od histórie kovov,¹⁰¹ ktoré sú takisto staré ako naša zem, ktorej sa údajne hovorí, že má asi štyri a pol miliardy rokov. Ďalší z jeho kolegov Francúzskej akadémie vied, Grichka Bogdanov, rieši jadro železa ako najstabilnejší prvok vo vesmíre ešte pred existenciou tohto sveta. Vznášal sa v medzihviezdnom priestore vo forme oblaku, ktorý obsahoval množstvo ťažkých prvkov potrebných na vznik našej slnečnej sústavy.

J. G.: Tak napr. váš železný kľúč od auta existoval v podobe atómov železa rozptýlených v oblaku rodiacej sa hmoty. Odkiaľ však pochádzal ten oblak?

I. B.: Z nejakej hviezdy. Zo slnka, čo existovalo pred našim slnkom a čo vybuchlo pred desiatimi či dvanástimi miliardami rokov. V tom čase vesmír pozostával z oblakov vodíka, ktoré sa zhušťovali zohrievaní a napokon zapálili, vytvoriac tak prvé obrie hviezdy. Obyčajný kľúč, ktorý bol žiarou prvých hviezd. Ani by Vás nenapadlo, že Váš kľúč od auta predstavuje celú históriu vesmíru.

⁹⁹ МЕНЬ, А. 2001. В поисках пути, истины и жизни, истоки религии. Современная космогония. Москва, 2001. s. 288.

¹⁰⁰ GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992. s. 21.

¹⁰¹ GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992. s. 22.

G. B: Cez zostúpenie k zrodu vesmíru pätnásť miliárd rokov dozadu, cez meranie rýchlosti vzdďalovania sa galaxií a z toho odvádzejúc prvé momenty sa udáva začiatok našej histórie. Sme teda v čase 10,43 sekundy po prvotnom výbuchu, ktorý sa pokladá za počiatočný bod prvej miliardtiny sekundy po stvorení sveta **Bohom**. Na počiatku bola maličká guľa, z ktorej vznikli galaxie, planéty, ako aj zem so svojím životom, o veľkosti 10^{-33} centimetra, na porovnanie atómové jadro ma 10^{-13} centimetra. Nebudeme teraz riešiť celý vznik sveta, iba sme chceli načrtnúť a dopovedať základne fázy vzniku a utvrdiť sa v stvorení sveta Bohom. Na začiatku vesmír bol ako špendlíková hlavička, neskôr ako jablko a miliardami rokov, ktoré sú určené ako čas, za ktorý vesmír vznikal, priebehal zdanlivo nekonečne. Potom prejdenie cez vznikanie častíc hmoty, mikroskopické trhliny a ich rodenie galaxií. Čiže zhrnutie toho je, že obrovská sila sa oddeľovala od elektro-stabilnej sily, kde bola obrovská teplota, zoskupovanie kvarky do neutrónov a protónov, následné usporiadanie elementárnych častíc v usporiadanom priestore, vesmír pokračuje v rozpínaní a ochladzovaní. Približne 200 sekúnd po pôvodnom okamihu sa elementárne častice zoskupujú a vytvárajú izotopy jadier vodíka a hélia: postupne vzniká veľký výbuch a svet, ako ho poznáme.

Najmodernejšia veda a fyzici nemajú predstavu, ako sa toho všetko mohlo udiat a nevedia vysvetliť zjavenie vesmíru. Povestný je Planckov múr, ktorý prvý poznamenal, že veda nedokáže vysvetliť správanie atómov v podmienkach, kde je gravitačná sila extrémna. Najnovšie teórie o začiatkoch vesmíru sa doslovne odvolávajú na pojmy metafyzického rázu. Napríklad, fyzik John Wheeler takto opisuje to, čo predchádzalo stvoreniu vesmíru. „Všetko, čo poznáme, nachádza svoj pôvod v nekonečnom oceáne energie, pôsobiacej dojmom ničoty.“ Naša poznámka: aj svet vedy sa stáva na istých pokusoch ďalšou teológiou alebo filozofiou, keďže odpovedá na otázky metafyzicky a nie matematicky. Čiže nalamuje to autoritu samotnej vedy a jej tvrdení, ktoré nie sú preukázané.

Igor Bogdanov opisuje svoje skúsenosti¹⁰² s jedným významným vedcom, ktorý chcel vysvetliť prvopočiatok a vysvetlil akurát svoje metafyzické¹⁰³ predstavy, keďže to nebolo možné. Slávny francúzsky akademik Jean Guilton sa sám pýta, odkiaľ sa to všetko nabralo, aby nastal Big Bang? Hovorí slová: „Toto ma inšpiruje k úvahe: nemožno v tomto jave vidieť vedeckú interpretáciu božskej večnosti?“ Ďalej vraví: „Boh, ktorý nemal začiatok a nebude mať ani koniec, nemusí byť mimo času, ako sa to veľmi často opisovalo, je čas sám o sebe.“

KVANTOVA TEÓRIA

Ak si vezmeme prázdny priestor a prenesieme tam dostatočné množstvo energie, z prázdna môže vzniknúť hmota. Voľnejšie teda môžeme predpokladať, že na začiatku, tesne pred big bang-om bol prenesený do pôvodného prázdna nesmierny prúd energie vovádzajúci základnú kvantovú zmenu, z ktorej sa zrodil náš vesmír. Odkiaľ však pochádza to kolosálne množstvo energie na začiatku big bang-u? Ak nemôžeme pochopiť, čo je za múrom, je to preto, že všetky fyzikálne zákony strácajú pôdu pod nohami pred absolútnym tajomstvom Boha a Stvoriteľa¹⁰⁴. Treba tiež poznamenať, že slávni vedci pracovali s doposiaľ objavenými teóriami, ako napr. o počte rokov, ktorý má známy svet. Ich zistenia sú tak obrovské, že potvrdili ľuďom existenciu Stvoriteľa a zároveň vyvrátili ilúziu o Big Bangu. Veď predsa súčasní neodarwinisti¹⁰⁵, stúpenci teórie Darwina, tvrdia a ukazujú na to, že svet nemá viac než 10 000 rokov. Svetové fakty sa podopierajú aj o pokusy, ktoré boli robené ohľadne skúmania vesmírneho usadeného prachu, ktorý je v kontinuite so stvorením zemegule a dĺžky trvania tohto sveta ako aj celého kozmu a života

¹⁰² GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992. s. 28.

¹⁰³ T. j. nadprirodzené.

¹⁰⁴ GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992. s. 30.

¹⁰⁵ Pozri CAP, A. 2015. *Úvod do starého zákona I*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2015.

vôbec. Prihliadnuc na uhlíkové metódy, ktorých teórií a výsledkov je obrovské množstvo a prakticky niet jednotného tvrdenia, ďaleko presahujú napr. Darwinovu teóriu o vzniku sveta. Keďže sa u niektorých pokusoch jedná až o 500 000 000 rokov. Mnoho bolo povedané o vzniku sveta a málo o človeku a jeho existencii. Tak napr. pri skúmaní živej bunky vodcovia dospeli k záveru, že vývoj živej bunky nemôže trvať niekoľko miliónov rokov, lebo jej funkcia aminokyselín ma 2000 rozličných enzýmov a ak by bunka mala vzniknúť, tieto enzýmy by museli byť spolu, pravdepodobnosť tohto je asi desaťtisíc k jednej.¹⁰⁶ To motivovalo Francisa Gricka, nositeľa Nobelovej ceny za biológiu za objav DNA, k podobnému záveru: čestný človek, vyzbrojený všetkými súčasnými vedomosťami, by si mal priznať, že momentálne to vyzerá, akoby pôvod života spočíval na zázraku, keďže na jeho život treba zosúladiť toľko podmienok. Treba brať seriózne aj skupinu vedcov a to Glena Maklina, Rodžera Oklenda a Larriho Maklina,¹⁰⁷ ktorí sa snažia interpretovať pokus vedy za vedecký fakt o meňavke, na základe ktorej skúmania sa zisťuje, že z nej nemohlo vzniknúť ostatné živočíšstvo, ako sa to snaží vysvetliť Darwin. A už vôbec nie miliardy rokov vývoja sveta ani živočíšstva. Uvádzajú Darwinovu teóriu: organizmus podobný meňavke,¹⁰⁸ ako tvrdí Darwin, môže sa v priebehu niekoľko sekúnd rozvinúť, rozrásť na základe prechodu rôznymi etapami a môže vzniknúť človek. Táto hypotéza¹⁰⁹ je nimi vyjadrená ako smiešna a vo vedeckých kruhoch sa nazýva fantáziou. Vysvetľujú, že z jedného organizmu, už ako hovoril o bunke Jean Guittón a nemožnosti jej náhodnej zlučiteľnosti, nie len že v tomto prípade nevzniká sám, ale ani z neho nemôže vzniknúť človek. Tým pádom vravia o tom ako o nemožnom vývine a čo zároveň neguje aj miliardy rokov,

¹⁰⁶ GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992. s. 43.

¹⁰⁷ МАКЛИН, Г. - ОДЖЕР ОКЛЕНД, Р. – МАКЛИН, Л. 1993. *Очевидность сотворения мира, происхождение планеты земля*. U.S.A, 1993. s. 90.

¹⁰⁸ Meňavky sú **jednobunkové organizmy** s premenlivým tvarom. Niektoré druhy majú v tele drobnú schránku, mnohé sú však bez oporných štruktúr a vyzerajú ako mikroskopická kvapka rôsolu.

¹⁰⁹ МАКЛИН, Г. - ОДЖЕР ОКЛЕНД, Р. – МАКЛИН, Л. 1993. *Очевидность сотворения мира, происхождение планеты земля*. U.S.A, 1993. s. 91

ktoré údajne pokladajú za jestvovanie sveta. Čiže daná teória je považovaná za prísne nevedeckú a nelogickú. Sú aj ďalšie vedecké objavy o DNA, o molekulách, o mutácii, o postupnosti rozvitia života, o geologických kolónach, kde by sa človek dozvedel viac, ale to nie je cieľ tejto práce.

V štúdii A. B. Fomina vraví, že zbytočne je sa zaoberať a uvádzať množstvo analógií o jestvovaní človeka. Pretože všetky možno zhrnúť rovnakou odpoveďou, že nevieme.¹¹⁰ Zdôrazňuje však obrovskú nezmyselnosť ateistických analógií. Keďže mnoho z nich sa zakladá na princípe, jednoducho povedané tak, že všetci ľudia by museli mať byť rovnakí,¹¹¹ ak by ich tvrdenia boli pravdivé, kosť, štruktúru tváre, atď. Teda ide tu o rozdelenie a hlavne poukázanie na to, že každý človek je úplne jedinečný, svojím správaním, ďalej odlišní sú farbou vlasov, tvarom líc, výškou, hmotnosťou kostí atď. V praxi to znamená, že na základe rôznych analógií, ktoré na to poukazujú, by sme museli byť všetci rovnakí. Čo nie je možné. K tomu uvádza rozhovor so svojim priateľom trochu so skeptickým nazeraním na pôvod života vraví: sú len dve možnosti, ako vysvetliť počiatok človeka: prvé ako samo zrodenie života, a druhé ako stvorenie života všemohúcim živým vyšším rozumom a tvorcom celého vesmíru. Cieľom našej práce bolo potvrdiť pravdu Biblie a jej faktov o stvorení sveta človeka, a celkovej existencie sveta, toľko kritizovaných a neuznávaných mnohými vedcami. Nakoniec slová slávneho francúzskeho vedca Louisa Pastera: „Málo vedy vzdávať sa od Boha, veľa k nemu privádza.“

¹¹⁰ ФОМИН, А. В. 2012. Доказательства существования бога рассуждения здравого разума и доводы науки для верующих и неверующих к укреплению веры одних и для указания на путь истинн другим. Москва, 2012. s. 65.

¹¹¹ ФОМИН, А. В. 2012. Доказательства существования бога рассуждения здравого разума и доводы науки для верующих и неверующих к укреплению веры одних и для указания на путь истинн другим. Москва, 2012. s. 67.

OD STAREJ ZMLUVY CEZ NOVÚ ZMLUVU AŽ DODNES

Starý zákon ako predchodca nového zákona a obdobie prípravy na príchod Isusa Christa uvádza svoju dobu podľa židovského kalendára. V zmysle toho po odčítaní rokov od príchodu Mesiáša Isusa, nám dáva 5778 rokov plus cca 2000 rokov ako trvanie novozákonnej cirkvi (nášho letopočtu), čo nám dokopy udáva existenciu sveta a človeka asi 7780 rokov. V tomto období bolo mnoho z tohto bohobožného ľudu, ktorí verili v jediného Boha, vybraných mnoho prorokov na službu ľuďom a Bohu. Boli vodcami týchto ľudí a Boh cez nich preukazoval svoju vôľu. Zároveň aj najhorlivejší národ, ktorý zachovával čistotu a poslušnosť voči svojmu Bohu (Jahvemu) bol práve židovský. Viera v jediného Boha priniesla tomuto ľudu už z pohľadu historického alebo teologického mnoho pozitívnych udalostí. Ako oslobodenie od egyptskej nadvlády, výstavby jeruzalemského chrámu, ktorý patrilo medzi 7 divov sveta, samotnej záchrany tohto ľudu prostredníctvom vybraných ľudí Bohom a to Noe so svojou rodinou, darovanie Bohom tomuto ľudu desať Božích prikázaní, príchod do zaslúbenej zeme, a koniec koncov očakávanie v tejto zemi Mesiáša, ktorý aj skutočne prišiel. Teda najväčší dar, ktorí dostali: príchod Isusa Christa, zaslúbeného Božieho od Boha Otca. Ako sa píše v evanjeliu: "Prišiel som naplniť zákon (proroctvá) a nie ich zrušiť." Čiže história nás môže učiť tomu, že viera v jediného Boha môže človeku priniesť vysoko pozitívny rozvoj osobnosti, teda hlavne mnoho dobrého od Boha, čo bolo darované ľuďom po tisíceky rokov. Treba samozrejme hovoriť o Christovi ako o Bohu, ale treba podotknúť, že je to skutočná historická osobnosť, ktorú potvrdzuje hlavne evanjeliová kázeň, čo predstavuje pre veriaceho človeka jeho osobný vzťah s Bohom. No je to aj prvý historický fakt o Synovi Božom. Ďalej vraví o ňom aj Jozef Flávius vo svojej knihe Starožitnosti. Jediný židovský historik prvého storočia. Ďalej ho spomína aj Justus z Tiberiády a ďalší rímski historici. Stručne by sme chceli spomenúť históriu prvého tisícročia. Ide tu nesporne o nespočetné množstvo historických spisov, teologických, historických a liturgických, ktoré jasne poukazujú na teológiu a liturgickú prax, ktorá je dnes v pravoslávnej cirkvi. Sú tu rozdelenia prvých troch storočí od Voznesenija (Vstúpenia Isusa Christa na nebo), prvé počiatky kresťanstva až po rok 313 a hraničný Milánsky edikt. O týchto storočiach nám vraví napr. Euzébios

Cezarejský, Origenes, Sokrates a ďalší. Je tu aj obdobie všeobecných snemov, sedem všeobecných snemov prvého tisícročia. Ďalšie obdobie od roku 787 po rok 1453 teda po pád Konštantinopolu. A ďalej až po súčasnosť. Všetky tieto obdobia v sebe zahŕňujú množstvo prameňov o autentickosti pravoslávnej viery súčasného pravoslavia s vierou kresťanskou prvých storočí založenou Isusom Christom (Ježišom Kristom). V súčasnosti existujú študijné odbory o tejto histórii známe pod pomenovaním byzantológia. Uvádza sa u množstvo nesporných historických prameňov. Poprieť tieto historické pramene, resp. dôkazy by znamenalo popierať civilizáciu, ktorou ona je, ako hovorí Arnold Joseph Toynbee¹¹²: „Je dvadsaťjeden civilizácií a z toho je päť nosných a jedna z nich je pravoslávna civilizácia, pretrvávajúca do terajších dní.“ Museli sme spomenúť históriu, aby sme mali určitú predstavu o trvaní pravoslávnej viery do dnešných dní, hľadiac na ňu ako na vieru, ktorá bola zakotvená v najväčšej civilizácii sveta po dobu skoro 1100 rokov v Rímskej ríši (viď byzantskej) a jej prienik do dnešnej Európskej kultúry s prínosom pre dnešného človeka, so svojou duchovnou silou od Boha. Prvou vecou z obrovského bohatstva bola teológia, ktorá sa začala upevňovať a formovať hlavne v prvom tisícročí. Šlo do istej miery aj o pomenovávanie doposiaľ nevyjasnených vecí. Používaná na to bola helénska filozofia, ako hovorí o. G. Florovsky, premenený kresťanský helenizmus. Toto pokresťančenie spočívalo v upustení od niektorých predstáv pri pohľade na Božstvo, svet a človeka. Boh ako Monáda a Triáda zároveň, vtelenie Boha, stvorenosť a aj pomínerateľnosť tohto sveta, lineárne ponímanie histórie, jedinečnosť a neopakovateľnosť každej ľudskej osoby stvorenej na obraz a podobu Božiu a pre večný život, význam ríše, štátnosti, cisára a jeho zmysel i postavenie vo svete a v cirkvi. Ďalšou vednou disciplínou bola filozofia, kde treba poznamenať, aby sme sa na filozofiu v Byzanciu nedívali očami S. Runcimana, že v ortodoxnej tradícii prevažovala filozofia. Prínos filozofie, ako sa domnievali Byzantínci, bol predovšetkým terminologickej a metodologickej povahy a tiež v tom, že napomáhala hľadaniu pravdy a cnostnému životu. Inak sa držali mienky, že filozofia nie je schopná riešiť otázky o Bohu, pretože Boh je svojou podstatou mimo ľudské poznanie. Zástup

¹¹² Arnold Joseph Toynbee bol britský historik, filozof dejín a sociológ. Stúpenec teórie spoločenských cyklov.

predstaviteľov filozofie tvorí hlavne mnoho svätých pravoslávnej cirkvi, a to napr. sv. Justín Filozof¹¹³, ktorý bol cirkevný otec, filozof, významný kresťanský apológéta, znalec pytagoreizmu, aristotelizmu a stoicizmu. Jeho filozofické diela sa teraz študujú na filozofických fakultách po celom svete. Ďalší z obrovských veľkých učiteľov teológie, filozofie a výkladov Svätého Písma bol Origenes, ktorý sa považoval za najvzdelanejších ľudí svojej doby a aj ďaleko po ňom. Je potrebné povedať, že jeho diela sa v mnohom stotožňovali s teologickými učeniami svätých Otcov, čiže jeho zaradenie je nesporné v pravoslávnej cirkvi, keďže medzi jeho tvorbu patri aj exegéza Starého zákona, kde bolo vyše 2000 spisov, ďalej mnoho v patristickej literatúre, histórii atď. Žil v 3. stor. teda ranom období pravoslávnej cirkvi. Jeho prínos je do dnešného dňa predovšetkým teologický, svojou tzv. Hexaplou, ktorú zostavil je braný a chápaný ako dôležitý filozof. A v skratke Kliment Alexandrijský, svätý Ambrós Milánsky, Hegezip a ďalší. Nakoniec svätý Fótios^{114 115}, ktorý žil v 9. stor. Jeden z najväčších predstaviteľou humanizmu. Patriarcha, ktorý poslal bratov Cyrila a Metoda na veľkú Moravu. Mnoho by sa dalo vraviť o tomto významnom človeku. Jeho prínos je asi najväčší z pravoslávnych otcov, keďže celý svet filozofie ďakuje svätému Fótiovi za jeho diela a citáty. Po vyhorení alexandrijskej knižnice bolo stratených mnoho diel antických filozofov. Svätý Fótios chcel zaznamenať a zachovať antické dedičstvo veľkých filozofov a tak následne, keďže každého jedného z nich mal veľmi dobre preštudovaných, citoval mnoho diel týchto filozofov, ich hlavné myšlienky nazerania na svet, hriech, spásu atď. Postupne dokázal zaznamenať vyše polovicu diela každého jedného, ktorých myšlienky hneď aj zapisoval. Ďalšie odvetvie je odvetvie právnych vied, jeden z byzantských cisárov sv. Justinián¹¹⁶. Cisár Justinián bol cisárom veľkého formátu. V jeho dobe (527- 565) sa byzantský štát pozdvihol k jednému zo svojich vrcholov. Zatiaľ čo jeho predchodca, Justín, bol človek

¹¹³ Pre detailnejšie štúdium pozri ИУСТИН ФИЛОЗОФ. 1995. *Разговор с трифоном иу деанином*. Санкт-Петербург, 1995.

¹¹⁴ Pozri ŠAFIN, J. 2012. *Spor o dedičstvo, Cirilometodská misia medzi východom a západom*. Košice : Menta Media, s.r.o, 2012.

¹¹⁵ Viac je možno nájsť v štúdiu DOSTÁLOVÁ, R. 1990. *Byzantská vzdelanosť*. Praha - Vyšehrad, 1990.

¹¹⁶ ALEŠ, P. 1995. *Cirkevné dejiny II*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1995. s. 156.

veľmi jednoduchý, Justinián získal významné vzdelanie. Navždy zostane jeho meno zapísané v dejinách už len pre veľkolepý chrám sv. Sofie, Božej múdrosti, ktorý bol vybudovaný z jeho podnetu a posvätený r. 537. Na západe dodnes môžeme obdivovať vrcholy byzantského umenia jeho doby v Revenne. Z jeho doby máme i právnický kódex, ktorý je základom všetkých moderných štátnych zákonov a základom k štúdiu rímskeho práva na právnických fakultách po celom svete. Corpus iuris civilis, kódex z r. 529 a Pandekta z r. 533) svedčia o jeho právnickom vzdelaní. Ďalšou z veličín, ktorá je hlboko spojená hlavne s európskou kultúrou, je jazyk, ktorého prienik si len málokto uvedomuje. Jazyk je jedným z dôležitých aspektov budovania európskej kultúry. Ľudia vo svojej každodennej komunikácii, ale aj odborníci v rôznych vedných oblastiach používajú veľký počet slov, ktoré sú úplne alebo sčasti grécke, pričom nepoznajú ich pôvod, etymológiu, počiatočný a hlavný význam. Význam byzantskej gréčtiny a jej prienik do európskej civilizácie a do európskych jazykov je nesporný. V jazykoch, ako samozrejme novogrécky, ale J anglický, francúzsky, nemecký, medzi nimi slovenský. Sú to slová ako napr. gramatika – γραμματική, demokracia – δημοκρατία, pedagóg – παιδαγωγός, prognóza – πρόγνωση, gastronómia – γαστρονομία atď. Je potrebné mať na zreteli, že kultúra nášho národa sa odráža v jeho jazyku, do štruktúry ktorého sa integruje duchovná úroveň ľudstva. Štátnym jazykom Rímskej ríše (byzantskej) bola latinčina, no už koncom 6. storočia gréčtina prevláda vo verejnom živote byzantskej spoločnosti.

SUMMARY

One thing is the historical and real proof of the authenticity and the apostolic succession, the second is the reason why the Church is the most useful for man. Another aspect is the world of science, which is not by its scientific research, but by individual theoretical statements directly negates the faith and truth of the gospel of the creation of the world, and it all irrational considers as fiction. Scientific investigations from the 20th to the 21st century are also stunning, that there is a period of conviction that science can explain everything. But in its essence, science is powerless against many unexplained phenomena in the world. The believer accepts all things, and the creation of the world with faith. The person who wants to be clear with all his logical thoughts

and ideas cannot really believe. Faith is a virtue and a huge manifestation of the soul of a person who is not subject to the biological law. The Bible and the science should not go against each other, but each of them should answer different questions. Who and why they are a matter of the Bible, how and when it helps to clarify science. However, the leader always holds a biblical link because it reveals to man the answers which are of great concern to him.

Zoznam bibliografických odkazov:

- ALEŠ, P. 1995. *Cirkevné dejiny II*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1995.
- CAP, A. 2015. *Úvod do starého zákona I*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2015. 158 s. ISBN 978-80-555-1335-5.
- DANIN, A. 1962. *Ludie, idoly, bohi. Očerk istoriji religiji*. Moskva, 1962.
- DOSTÁLOVÁ, R. 1990. *Byzantská vzdelanosť*. Praha - Vyšehrad, 1990.
- ФОМИН, А. В. 2012. *Доказательства существования бога рассуждения здравого разума и доводы науки для верующих и неверующих к укреплению веры одних и для указания на путь истинн другим*. Москва, 2012.
- GUITTON, J. - BOGDANOV, G. – BOGDANOV, I. 1992. *Boh a Veda*. Bratislava, 1992.
- CHRISTODULOS, jeromonach. 1999. *Starec Paisij*. Prešov, 1999.
- ИУСТИН ФИЛОЗОФ. 1995. *Разговор с трифоном иу деанином*. Санкт-Петербург, 1995.
- LAVROV, S. 1996. *Lebo s nami je Boh*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1996.
- МАКЛИН, Г. - ОДЖЕР ОКЛЕНД, Р. – МАКЛИН, Л. 1993. *Очевидность сотворения мира, происхождение планеты земля*. U.S.A, 1993.
- МЕНЬ, А. 2001. *В поисках пути, истины и жизни, истоки религии. Современная космогония*. Москва, 2001.
- ŠAFIN, J. 2005. *Sofia v dejinách. Fragmenty z dejín učenia o Sofii*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. ISBN 197 s. 0-8068-350-6.
- ŠAFIN, J. 2012. *Spor o dedičstvo, Cirilometodská misia medzi východom a západom*. Košice : Menta Media, s.r.o, 2012. 438 s. ISBN 978-80-89392-50-6.

THE TRUTH OF THE GOSPEL AND THE BEAUTIFUL GEMS OF ORTHODOXY

Marián Fed'o, student, Faculty of Orthodox Theology, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, marian.fedo@mail.unipo.sk, 00421517724729

Abstract

The article analyzes the evolution of the relationship between the Christian teachings of the East (Orthodox theology), Roman Catholic doctrine and science. It describes the scientific views and theories which do not always correspond to the teaching of the Church in extreme understanding and endeavor. In the text, we are gradually passing through the most well-known scientific theories, such as Darwinism, scientific cosmology, astrophysics and quantum physics, and we compare them with the Christian view, trying to raise questions as much as possible in such assertions as the basis of individual theories.

Keywords

Orthodoxy, Gospel, science, truth, Darwinism, theology